delectatur. Vitium [q] quippe est ponderis, cùm humor viscerum ad virilia labitur, quæ profectò cum molestia decoris intumescunt. Ponderosus ergo est, qui totis cogitationibus ad lasciviam defluens, pondus turpitudinis gestat in corde: & quamvis prava non exerceat opere, ab his tamen non evellitur mente: nec ad usum boni operis in aperto valet assurgere; quia gravat hunc in abditis pondus turpe. §. 11. Quisquis ergo quolibet horum vitio subigitur, panes Domino offerre prohibetur: ne profectò *a* diluere aliena delicta non valeat is, quem adhuc propria devastant. §. 12. Quia igitur paucis ad magisterium Pastorale dignus qualiter veniat, atque hoc indignus qualiter pertimescat, ostendimus; nunc is, qui ad illud dignè pervenerit, in eo qualiter vivere debeat, demonstremus.

[q] Sic & Arnobius.

¶ CORR. ROM. *a Ne profectò.*] Sic etiam in originali impresso. In aliquot Gratiani manuscriptis legitur, *Nec profectò diluere aliena delicta valet is, quem adhuc propria devastant.*

¶ PITH. [1] *Ponderosus.*] Quod idem est *Nestoris bernia*, Juvenali, *Nestoris pondus*, Queruli autori.

II. *Item* HIERONYMUS super Malachiam, *ad c.* 1. [an. 408. *in Palæstina.*]

Indoctus [r], *terrena lucra sectans, vitiosus ordinari non debet.*

[r] Sensus aliqua ex parte.

SAcerdotes nomen Domini despiciunt, & quantùm ad se, panem pollutum offerunt, qui ad altare indignè accedunt, quique dato munere Sacerdotium præsumunt. Panem quoque polluit, qui doctrinam Domini in populo malè disper-[f] git[f]; & qui honorat potentem, & despicit pauperem. & *infrà*. §. 1. [Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? &c.] superiùs accusati de panibus, nunc accusantur de victimis. Cæcum animal offert, qui ordinat indoctum loco docti; magistrúmque facit, qui vix discipulus esse poterat. Claudum offert, qui lucra terrena quærentem locat; utpote pedem in diversa ponentem, unum in divinis, alterum in carnalibus: cui potest inferri illud de libro Regum [t]: *Usquequò claudicatis in duas partes?* Languidum offert, qui vitiosum habet pro religioso; quique tardum, & pigrum probat patientem *a*, dicens illum negligentiæ redarguendum. Indignum est enim dare Deo, quod dedignatur homo.

[f] *al.* dispersit.

[t] 3. *Reg.* 18.

¶ CORR. ROM. *a Probat patientem.*] Sic interpungitur etiam in manuscriptis, & in Glossa; cùm tamen ita posset etiam distingui, *& pigrum probat, patientem dicens illum, &c.*

ECCLESIASTICI CRIMINOSI DEPONENDI SUNT AB ORDINIBUS.

DISTINCTIO L.

GRATIAN. 1. *Pars.* EX præmissis autoritatibus liquidò monstratum est, quòd variis criminibus irretiti in Sacerdotes ordinari non possunt. Nunc autem de eisdem quæritur, utrùm post peractam [a] pœnitentiam, vel in propriis Ordinibus remanere, aut ad majores gradus conscendere valeant. Multorum autoritatibus, variis criminibus irretiti à propriis Ordinibus dejiciuntur, & ab accessu majorum prohibentur. Unde ait

[a] *al.* actam.

I. GREGORIUS I. Constantio Mediolanensi Episcopo, *lib.* 4. *Epist.* 17. sive *c.* 61. [an. 594. *Romà in Insubriam.*]

Lapsi in suum Ordinem reparari non possunt.

SI lapsis [b] ad suum Ordinem revertendi licentia concedatur, vigor Canonicæ procul dubio frangitur disciplinæ: dum pro reversionis spe, pravæ actionis desideria quisque concipere non formidat. *& post pauca.* §. 1. Illud igitur præ omnibus studete, ut lapsos, in sacrum Ordinem nullius vobis supplicatio aliquo modo revocare suadeat: ne hujusmodi non statuta, sed temporaliter dilata credatur esse vindicta.

[b] Anſ. *l.* 8. *c.* 35. *& l.* 11. *c.* 13. Ivo, *p.* 6. *c.* 80. Pann. *l.* 3. *c.* 145.

II. *Item* MARTINUS PAPA I. Amando Episcopo. [an. 649. *Romà in Germaniam.*]

Qui post suam Ordinationem labitur, depositus permanebit.

QUi semel [c] post suam Ordinationem in lapsum ceciderit; deinceps jam depositus erit, nullúmque gradum Sacerdotii poterit adipisci.

[c] Pann. *l.* 3. *c.* 141.

III. *Item* GREGORIUS PAPA I. Sabiniano Episcopo, *lib.* 7. *Epist.* 25. [an. 598. *in Liburniam.*]

Presbyter post lapsum nulla ratione in sacro Ordine reparari valet.

[d] Anſel. *l.* 8. *c.* 26. Pann. *l.* 3. *c.* 146.

PResbyterum [d], de quo nos Fraternitas tua Latoris præsentium legatione [e] consuluit, nulla ratione in sacro Ordine post lapsum, aut permanere, aut revocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius agendum est: quia commissum facinus facili dicitur professione confessus.

[e] *al.* relatione.

IV. *Item* JOANNES VIII. Cenomantico [1] Utici-[f] censi [f] Episcopo. [an. 882. *Romà in Galliam.*]

Post perpetratum homicidium Sacerdotale officium ministrari non potest.

[f] *al.* Cannomoco Venetiensi.

[g] Ivo, *p.* 6. *c.* 114. *& p.* 10. *c.* 51.

MIror [g] minùs doctam scientiam tuam Sacerdotem putare post perpetratum homicidium posse in Sacerdotio ministrare; immò (quod est ineptius) nobis suadere velle, ut ipsi tali præsumptioni præberemus assensum. Quis enim tam demens, támque perversi sensûs, tale quid æstimaret, vel post quantamcumque pœnitentiam concedendum; cùm omnino sit Canonicæ disciplinæ contrarium? Debet ergo Sacerdotio privatus lachrymarum fonte flagitium tam immane diluere, ut talibus saltem remediis curatus, salutis possit invenire suffragium.

Pann. *l.* 3. *c.* 153.

¶ PITH. [1] *Cenomantico.*] V. C. *Cenmemoco Venetiensi Episcopo.*

V. *Item* NICOLAUS Papa [2] I. [an. 867. *Romà in Galliam.*]

Ad majorem gradum Clericus provehi non potest, qui Paganum occidit.

CLericum [h], qui Paganum occiderit, non oportet ad gradum majorem provehi, qui carere etiam debet acquisito: homicida enim est. Nam cùm discreti sint milites seculi à militibus Ecclesiæ; non convenit militibus Ecclesiæ militare seculo, per quod ad effusionem sanguinis necesse sit pervenire.

[h] Ivo, *p.* 6. *c.* 120.

¶ PITH. [2] *Papa.*] Berdefredo Morinensis Ecclesiæ Episcopo.

VI. *Item* IDEM Osbaldo Chorepiscopo Quadrantino. [c. an. 868. *Romà in Galliam.*]

Qui defendendo se, Paganum occiderit, Sacerdotali careat officio.

DE his Clericis, pro quibus consuluisti, scilicet qui se defendendo, Paganum occiderunt, si postea per pœnitentiam emendati [3] possint ad gradum pristinum redire, aut ad altiorem conscendere; scito nos nullam occasionem dare, nec ullam tribuere eis licentiam quemlibet hominem [4] quolibet modo occidendi. Verùm si contigerit, ut Clericus Sacerdotalis ordinis saltem Paganum occiderit, multùm sibi consulit, si ab officio Sacerdotali recesserit: fatiúsque est illi in hac vita Domino sub inferiori habitu irreprehensibiliter famulari, quàm alta indebitè appetendo damnabiliter in profundum demergi.

¶ PITH. [3] *Emendati.*] V. C. *emundati.*

[4] *Hominem.*] V. C. *hominum.*

VII. *Item* EX CONCILIO AGATHENSI, *c.* 50. [an. 506. *in Gallia.*]

Cadat ab officio Episcopus, Presbyter, aut Diaconus capitale committens crimen.

SI Episcopus, Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsaverit, aut falsum testimonium dixerit; ab Officii honore depositus in Monasterium retrudatur [5], & ibi, quamdiu vixerit, Laicam tantummodo communionem accipiat.

¶ PITH. [5] *Retrudatur.*] fic V. C.

VIII. *Item* EX CONCILIO Martini Papæ [i] *c.* 26. [c. an. 572. *in Hiſpania.*]

[i] Apud Mart. Brac.

Qui homicidii facto, aut præcepto, aut consilio post Baptismum conscius fuerit, Clericus non ordinetur.

SI quis viduam [k], aut ab alio dimissam [l] duxerit, non admittatur ad Clericatum. Quòd si irrepserit, dejiciatur. Similiter, si homicidii aut facto, aut præcepto, aut consilio, aut defensione *a* post Baptismum conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad Clericatum venerit; dejiciatur, & in fine vitæ suæ Laicam communionem tantummodo recipiat [m].

[k] Anſ. *l.* 7. *c.* 11. *Ex can.* 18. *Apoſt.*

[l] *al.* relictam.

[m] *al.* suæ communionem recipiat.

¶ CORR. ROM. *a Defensione.*] In codice Lucensi Regio (in quo sunt etiam hæc Capitula à Martino Bracarensi Episcopo collecta) & apud Anselmum, & in editione Conciliorum tribus tomis, in margine legitur, *assensione:* cui lectioni convenit quod legitur in Concilio Triburiensi, *c.* 11. *circa finem.*

IX. *Item* GREGORIUS I. Januario Episcopo Calaritano, *lib.* 3. *Epist.* 26. [an. 594. *Romà in Sardiniam.*]

De sacris Ordinibus lapsi reparari non possunt.

PErvenit [n] ad nos, quosdam de sacris Ordinibus lapsos, vel post pœnitentiam, vel ante, ad ministerii sui Officium revocari: Quod omnino prohibemus, & in hac re sacratissimi quoque Canones contradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum Ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit; sacro Ordine ita careat, ut ad altaris ministerium ulteriùs non accedat.

[n] Polyc. *l.* 4. *tit.* 39. Anſel. *l.* 8. *c.* 20. Ivo, *p.* 6. *c.* 78. Pann. *l.* 3. *c.* 133.

X. IDEM Venantio Lunensi Episcopo, *lib.* 4. *Epist.* 5. seu *c.* 49. [an. 594. *Romà in Hetruriam.*]

De eodem.

ACcedens [o] ad Gorgonam insulam Fraternitas vestra discutiat id, quod ad nos de Saturnino Presbytero *a* perlatum est. Pervenit namque ad nos, quia, postquam pro crimine lapsûs fui, à Sacerdotii ordine est dejectus, ad explendum ministerium Sacerdotii præsumpsit accedere, & omnipotenti

[o] Polyc. *ibid.* Anſel. *l.* 8. *c.* 21. Ivo, *p.* 6. *c.* 83.

potenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum Fraternitas vestra repererit, eum sacri corporis & sanguinis Dominici participatione privatum in pœnitentiam redigat: ita ut usque ad diem obitûs sui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitûs sui tempore percipiat. Sin autem eum Fraternitas tua talem pœnitentiam agere cognoverit, ut ei justè ad recipiendam inter Laicos communionem, & ante exitum, debeat misereri; hoc in tuæ Fraternitatis ponimus potestate: *& infrà.*

[p] *Eodem lib.* 4. *Epiſt.* 16. seu *c.* 60. Pann. *l.* 3. *c.* 132.

§. 1. Præterea [p] ad Fraternitatis tuæ consulta respondentes statuimus Diaconum, & Abbatem de portu Veneris, quem indicas cecidisse, ad sacrum Ordinem non debere, vel posse ullo modo revocari. Quem quidem sacro Ordine privatum in pœnitentiam deputare te convenit: cujus si posteà actus, conversatióque meruerit, priorem inter alios Monachos, ubi tu tamen decreveris, stándi locum obtineat. Subdiaconi quoque, quos similis culpa constringit, ab Officio suo irrevocabiliter depositi, inter Laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris, loco lapsi Diaconi, alium, qui hoc Officium implere debeat, ordinabis. Saturninum verò Presbyterum, ut numquam ad sacri Ordinis ministerium præsumat accedere, scriptis cavere decrevimus: sed eum in insula Gorgona, atque Capraria solicitudinem de Monasteriis gerere, & in eo, in quo est statu, sine cujusquam adversitate manere permittimus.

¶ CORR. ROM. *a Presbytero.*] In vetusto codice Epistolarum B. Gregorii, & aliquot antiquis exemplaribus Gratiani legitur, *Expresbytero*; itémque inferiùs in hoc eodem Capite: *Saturninum verò Expresbyterum*, sive ut in impressis B. Gregorii, *Expresbytero.* Depositos enim Presbyteros, Expresbyteros; & eos, qui Monasteria deseruerant, Exmonachos appellabant: sicut illi qui Consulatum, aut Quæsturam gesserant, Exconsules, aut Exquæstores vocari soliti fuerant.

XI. IDEM Mariniano Episcopo Ravennati, *lib.* 6. *Epist.* 39. seu *c.* 203. [an. 597. *Romà in Æmiliam.*]

Loco lapsi alius ordinandus est.

[q] Anſel. *l.* 8. *c.* 25. [r] *al.* cadentem. [s] *dist.* 75. *quoniam.*

POstquam [q] quemquam criminaliter absedentem [r], in locum, de quo lapsus est, nulla permittit ratio revocari, & ultra tres menses Ecclesiam vacare Pontifice statuta sacrorum Canonum [s] non permittunt: ne cadente Pastore Dominicum gregem antiquis (quod absit) hostis insidiando dilaniet, Fraternitas vestra deprecationi eorum consentire, & in loco lapsi debet Episcopum ordinare.

XII. *Item* MARTINUS Papa I. in Epistola ad Amandum. [an. 649. *Romà in Germaniam.*]

Qui post Ordinationem suam in lapsum ceciderit, sacra mysteria non debet tractare.

[t] *al.* deprehendatur. *orig.*

SI post Ordinationem suam quispiam in lapsum ceciderit, & prævaricationis peccato fuerit deprehensus [t] obnoxius, omnimodo prohibendum est, eum manibus lutulentis, atque pollutis mysteria nostræ salutis tractare.

GRATIAN. 2. *Pars.* [u] XXXIII. *q.* 2. *c. hoc ipſum.* [x] *Num.* 12. [y] *Exod.* 32. [z] 2. *Reg.* 12. [a] *al.* priſtino. [b] 3. *Reg.* 21. [c] *Matth.* 26. [d] *Joan.* 21. [e] *Act.* 7. *& 9.*

ECONTRA exemplis, & autoritatibus probatur post actam pœnitentiam proprios gradus licitè posse administrare, & ad majores conscendere. Maria [u] enim soror Aaron postquam leprâ percussa est [x], quia in Moysem murmuraverat, actâ pœnitentiâ, à peccato mundata, & sanata est, & pristinam gratiam prophetandi recepit. Aaron autem post conflatum vitulum [y], etiam in summum Sacerdotem consecratus est. David post adulterium, & homicidium [z], Spiritum prophetiæ recepit, & in proprio [a] gradu permansit. Achab quoque post mortem Nabuthæ viri sanctissimi per pœnitentiam humiliatus [b], in Regia sede remansit. Et ut prætereamus multa exempla veteris Testamenti, Petrus negavit Christum [c], & tamen posteà Princeps Apostolorum [d] factus est: Paulus [e] Stephanum lapidavit, & tamen à Deo in Apostolum electus est. Multi quoque ab hæresi ad unitatem Catholicæ fidei revertentes, in suis Ordinibus sunt recepti: alii verò ad Episcopalem etiam gradum sunt promoti, ut post Augustinus, & alii complures.

XIII. PALEA. *

De eodem.

[f] Burch. *l.* 1. *c.* 233. Ivo *in prologo.* Pann. *in prologo, c.* 32. [g] *al.* judicatus. [h] Sixtus Papa III. [i] XXXV. *q.* 9. *c. Gregorius.* [k] *al.* & communicavit.

JOannes Chrysostomus [f] à duabus Synodis Orthodoxorum Episcoporum fuit dijudicatus [g], sed iterum fuit restitutus. Marcellus Episcopus Ancyræ Galatiæ depositus fuit, sed postmodum proprium recepit Episcopatum. Asclepius dijudicatus à Synodo, Ecclesiam suam posteà recepit. Lucius Episcopus Adrianopolites damnatus à Papa Julio, recepit Ecclesiam sui Episcopatûs. Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus depositus fuit, posteà reconciliatus est Ecclesiæ suæ. Simili modo Polychronium ejusdiem Ecclesiæ Hierosolymitanæ Pontificem Sixtus Papa [h] damnavit, & iterum ipse eum reconciliavit. Innocentius Papa Photinum Episcopum damnavit, sed posteà eum in proprium locum restituit Ecclesiæ suæ. Misenum [i] *a* Episcopum à Felice Papa damnatum Gelasius Papa successor illius reconciliavit [k], & Ecclesiæ suæ restituit. Leontius, dum esset Presbyter, depositus fuit, sed posteà in Antiochia Patriarcha extitit. Gregorius vero quartus Papa Theodosium, quem Eugenius ejus antecessor Presbyterii honore privaverat, sanctæ Ecclesiæ Signinæ consecravit Episcopum. Ibas namque Episcopus dijudicatus fuit, sed Sancta Synodus Canonica suam illi restituit Ecclesiam. Rothadum verò Episcopum sanctæ Suessionensis Ecclesiæ à Synodo, cui Carolus interfuit, condemnatum, & Sophronium [l] Placentinum Episcopum meritò reprobatum, Nicolaus Papa ambos reconciliavit.

[l] *al.* Suffrenum *vel* Suffredum, *ut infrà* VI. *q.* 3. *denique Suffredus.*

¶ CORR. ROM.] Caput hoc à vetustioribus codicibus abest: in vulgatis inscribebatur, *Item ex Epistola Cyrilli ad Joannem Antiochenum:* quæ inscriptio sublata est, quoniam quæ in hoc capite tractantur, ex variis historiis sunt collecta, & aliqua longè post Cyrillum & Hierosolymitanum, & Alexandrinum contigerunt. Neque apud Burchardum, & Ivonem ulla talis inscriptio est, sed tantùm in Pannormia.

a Misenum.] Anteà legebatur, *Nicænum.* Emendatum est ex Burchardo, Ivone, *& c. Gregorius. infrà* XXXV. *q.* 9. Atque in Pontificali Romano manuscripto in vita Nicolai primi hæc leguntur: *Sicut Beatus Papa Felix Vitalem, & Misenum Episcopos, qui in Petro Alexandrino hæretica face coinquinato, coacti consenserant, Sacerdotali gradu, Ecclesiastica imò communione privavit.*

¶ CONTIUS. * *Palea.*] Hæc Palea deest in meo Gratiano manuscripto. Sumpta est autem à Gratiano à Glossographis adjecta ex præfatione Ivonis in suam παινοφίαν.

PRÆTEREA de hujusmodi scribit ita " GRATIAN.

XIV. CALIXTUS Papa I. *Epistolâ* 2. ad Episcopos Galliarum. [an. 222. *Romà in Galliam.*]

Clerici post lapsum in suis Ordinibus reparari possunt.

POnderet unusquisque sermones suos, & quod sibi loqui non vult, alteri non loquatur. Unde benè sacra ait Scriptura [m]: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias.* Nos enim tempore indigemus, ut aliquid maturiùs agamus. Nec præcipitemus consilia, & opera nostra, neque ordinem corrumpamus. §. 1. Sed si aliquis [n] lapsus quocumque modo fuerit, portemus eum, & [o] fraterno corripiamus affectu; sicuti ait B. Apostolus [p]: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis; considerans teipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* §. 2. Porrò sanctus David de crimine mortiferis egit pœnitentiam, & tamen in honore permansit. §. 3. Beatus quoque Petrus amarissimas lachrymas fudit, quando Dominum negasse pœnituit: sed tamen Apostolus permansit. Et Dominus per Prophetam peccantibus pollicetur, dicens [q]: *Peccator in quacumque die conversus ingemuerit, omnium iniquitatum illius non recordabor amplius.* Errant enim [r] qui putant Domini Sacerdotes post lapsum, si condignam egerint pœnitentiam, Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, & suum Sacerdotium condignè custodierint. Et ipsi, qui hoc putant, non solùm errant, sed etiam contra traditas Ecclesiæ claves dissputare, & agere videntur [s]: de quibus dictum est [t]: *Quæcumque solveritis in terra, erunt soluta & in cælo.* Alioquin hæc sententia aut Domini non est, aut vera est. §. 4. Nos verò indubitanter tam Domini Sacerdotes, quàm reliquos fideles post dignam satisfactionem [u] posse redire ad honores credimus; testante Domino per Prophetam [x]: *Numquid a qui dormit, non adjiciet ut resurgat?* Et Prophetа David pœnitentiam agens dixit [y]: *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* Ipse namque post pœnitentiam, & alios docuit, & sacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus sanctæ Ecclesiæ, si lapsi fuerint, & condignam pœnitentiam Deo gesserint, utrumque facere posse. Docuit enim, quando dixit: *Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.* Et sacrificium Deo pro se obtulit, dum dicebat: *Sacrificium Deo, spiritus contribulatus.* Videns enim Propheta scelera sua mundata per pœnitentiam, non dubitavit prædicando, & Domino libando curare aliena. *& infrà.*

[m] *Tob.* 4.

[n] Burch. *l.* 19. *c.* 42. Ivo, *p.* 6. *c.* 48.

[o] Non perdamus eum, sed fra. *orig.*

[p] *Gal.* 6.

§. 5. Mundatur ergo homo à peccato, & refurgit gratiâ Dei lapsus, & in pristino manet Officio juxta prædictas autoritates. Videat ne ampliùs peccet, ut sententia Evangelii maneat in eo [z]: *Vade, & amplius noli peccare.* Unde ait Apostolus [a]: *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obedialis concupiscentiis ejus, & infrà.* §. 6. Sententiam, Fratres, quæ misericordiam vetat, non solùm tenere, sed & audire, refugite; quia potior est misericordia omnibus holocaustomatibus, & sacrificiis.

[q] *Ezech.* 18.

[r] Polyc. *l.* 4. *tit.* 38. Pann. *l.* 3. *c.* 148.

[s] *al.* traditas Ecclesiæ claves despicere videntur. *Infrà ex Auguſt. c. ut consistuerunt.*

[t] *Matth.* 18.

[u] Greg. *l.* 2. *Epiſt.* 53.

[x] *Pſal.* 40.

[y] *Pſal.* 50.

[z] *Joan.* 8.

[a] *Rom.* 6.

¶ CORR. ROM. *a Numquid.*] In Epistola Calixti & apud Collectores indicatos legitur: *Numquid, qui cadit, non adjiciet, ut resurgat? & qui aversus est, non revertetur?* & alibi: *nolo, inquit Dominus, mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat.* Quæ duæ sententiæ habentur *Hier.* 8. & *Ezech.* 33. Sed ob Glossam nihil est mutatum.

XV. *Item* HIERONYMUS *ad c.* 3. Malachiæ. [an. 408. *in Palæstina.*]